

Open Access to Digital Research Data and Source Code of Theses and Dissertations in Iran: Are Graduate Students on Board?

Sirous Alidousti^{1*}, Farzane Sahli²

Received: September, 22, 2025; Revised: November, 2, 2025

Accepted: November, 3, 2025; Published: December, 22, 2025

Abstract

Purpose: This study investigates the perspectives of graduate students who use the National System for Registration of Theses, Dissertations, and Proposals (NSRTDP) regarding the uploading digital research data and source code associated with their academic works to the Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc), as well as their views on granting open access to these materials.

Methodology: Using a quantitative survey design, data were collected from 449 NSRTDP users through an online questionnaire. The responses were analyzed using SPSS software.

Findings: Fewer than half of the respondents supported uploading digital research data (45%) and source codes (39%) of their theses and dissertations to IranDoc at the time of registration, with many expressing reluctance or uncertainty. However, more than half of those who agreed to upload digital data (72.3%) and source code (73.7%) also supported granting immediate open access to these materials after upload. Notably, most respondents who initially opposed immediate open access to their digital data and source code expressed agreement with open access after a 12-month embargo period.

Conclusion: The findings underscore the need for further investigation into the factors influencing students' willingness to upload and share digital research outputs. They also highlight the importance of developing robust technical infrastructure to support such initiatives. These measures are essential for revising national science policy, advancing open science principles, aligning with international standards, and strengthening Iran's participation in the global open science movement.

Value: This study is the first to examine graduate students' perspectives on uploading digital research data and source code to IranDoc and on providing open access to these resources.

Keywords: *Theses, Dissertation, Open Science, Open Data, Open Source*

How to Cite:

Alidousti, S., & Sahli, F. (2026). Open Access to Digital Research Data and Source Code of Theses and Dissertations in Iran: Are Graduate Students on Board? *Journal of Knowledge-Research Studies*, 4 (4), 168-184.

Doi: [10.22034/jkrs.2025.20686](https://doi.org/10.22034/jkrs.2025.20686)

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_20686.html?lang=en

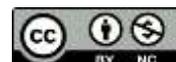
Article Type: Original Article

©The Author(s)

Publisher: University of Tabriz

E-ISSN: [2821-045X](https://doi.org/10.22034/jkrs.2025.20686)

The paper is an open access and licensed under the Creative Commons CC BY NC license.

1. IT Management Associate Professor, Department of Information Technology, Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc), Tehran, Iran (Corresponding Author) alidousti@irandoc.ac.ir
2. PhD in Information Science and Knowledge Studies, Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc), Tehran, Iran.

Extended Abstract

Introduction: Open science is a transformative movement aimed at enhancing the transparency, accessibility, and reusability of scientific knowledge, research processes, and outputs (Shmagun et al., 2024; Ng et al., 2024). It encompasses three core pillars: open access to publications, open research data, and open-source software (NASEM, 2018). While many countries have established comprehensive open access policies for theses and dissertations (TDs), Iran's efforts have primarily focused on providing access to metadata and full texts of TDs, particularly through platforms such as the Iran Scientific Database (Ganj). However, no national program currently exists for registering and offering open access to the digital research data and source code associated with TDs. According to Gownaris et al. (2022), NASEM (2018), Robson et al. (2021), and Vicente-Saez and Martinez-Fuentes (2018), digital research data include files such as survey datasets, statistical outputs, laboratory results, interview transcripts, and clinical trial data. Source code refers to the computer programs developed during the research process. Despite the significance of these materials, the perspectives of TD authors regarding their sharing have not been adequately examined in Iran.

Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

Purpose: This study aims to examine the perspectives of graduate students who use the National System for Registration of Theses, Dissertations, and Proposals (NSRTDP) regarding uploading of digital research data and source code associated with their TDs to the Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IranDoc), as well as enabling open access to these materials. Understanding these perspectives is essential for developing effective policies and designing infrastructure that support open access and align with international standards.

Methodology: This study employed a quantitative approach using a survey method, targeting students and graduates who were users of the IranDoc registration system. Based on user statistics, the required sample size was estimated at 384 participants using the Krejcie and Morgan table, and convenience sampling was applied. Data were collected through an online questionnaire whose face and content validity were confirmed by subject-matter experts. Reliability was assessed using Cronbach's alpha, yielding a very high coefficient of 0.98. The questionnaire was distributed to more than 12,000 registered users of the system, and ultimately, 449 valid responses were received and analyzed using SPSS software. Given that the data distribution was non-normal, as determined by the Kolmogorov–Smirnov test, nonparametric tests- including the binomial test, Mann–Whitney U test, and Kruskal–Wallis test- were used for inferential analysis.

Findings: The findings revealed a generally cautious attitude among students toward uploading digital research data and source code. Specifically, only 45% supported uploading digital data, and 39% supported uploading source code alongside their TD registration. A substantial portion of respondents expressed uncertainty or reluctance. However, among those who supported uploading, a majority also favored immediate open access-72.3% for digital data and 73.7% for source code. These results are presented in Tables 1 and 2.

Table 1. Frequency Distribution of Responses to Items on Uploading and Open Access to Digital Research Data

Item	Frequency	Yes	No	Not Sure	Total
If your thesis/dissertation included digital research data, would you agree to upload it to IranDoc along with its registration?	n	202	91	156	449
	%	45	20.3	34.7	100
Would you agree to provide immediate open access to your digital research data upon registration of your thesis/dissertation in IranDoc?	n	146	34	22	202
	%	72.3	16.8	10.9	100
Would you agree to provide open access to your digital research data after a specified embargo period?	n	47	7	2	56
	%	83.9	12.5	3.6	100

Tables 2. Frequency Distribution of Responses to Items on Uploading and Open Access to Source Code

Item	Frequency	Yes	No	Not Sure	Total
If your thesis/dissertation included source code, would you agree to upload it to IranDoc along with its registration?	n	175	136	138	449
	%	39.0	30.3	30.7	100
Would you agree to provide immediate open access to the source code of your thesis/dissertation upon its registration in IranDoc?	n	129	29	17	175
	%	73.7	16.6	9.7	100
Would you agree to provide open access to the source code of your thesis/dissertation after a specified embargo period?	n	36	6	4	46
	%	78.3	13.0	8.7	100

Interestingly, many students who initially opposed immediate open access expressed willingness to allow access after a 12-month embargo period. These results suggest that while there is latent support for open science principles, several obstacles remain, including insufficient infrastructure, lack of incentives, and the need to allocate additional resources such as time and money (Azami et al., 2023; Pascu & Burgelman, 2022; Vaziri et al., 2020).

Conclusion: The study underscores the importance of addressing both technical and behavioral dimensions in promoting open access to digital research outputs. Establishing robust infrastructure for secure data and code management, along with clear policies and educational initiatives, can strengthen student participation in open science. Moreover, the Ministry of Science, Research, and Technology should consider revising existing policies to incorporate mandates for data and code sharing, thereby aligning national practices with international standards and contributing to the global open science movement. The findings also highlight the need for phased implementation strategies- such as embargo periods- to accommodate students' concerns while gradually fostering a culture of openness. By integrating student feedback into policy design, institutions can build trust and encourage voluntary participation.

Value: This research is the first of its kind in Iran to systematically examine graduate students' perspectives on uploading and sharing digital research data and source code through IranDoc. Its findings offer actionable insights for policymakers, academic institutions, and technical developers seeking to advance open science in the country. By illuminating both the opportunities and the challenges, the study

provides a foundation for future initiatives aimed at strengthening transparency, reproducibility, and collaboration in academic research.

References:

- Abdolhosseinzadeh, M., Sanaei, M., & Zolfagharezadeh, M. M. (2017). Conceptualizing open government data policy and explaining its benefits across policy domains. *Strategic Public Policy Studies*, 7(22), 55–74. https://sspp.iranjournals.ir/article_26097.html [In Persian]
- Ajzen, I. (1991). The theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 50(2), 179-211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)
- Allen, C., & Mehler, D. M. (2019). Open Science Challenges, Benefits and Tips in Early Career and Beyond. *PLoS biology*, 17(5), e3000246. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.3000246>
- Arooji, M., Harir, N., & Bab-alhoaeji, F. (2024a). Indicators and components of research data management literacy. *Information Management*, 9(1), 77–96. <https://doi.org/10.22034/AIMJ.2024.481928.1606> [In Persian]
- Arooji, M., Harir, N., & Bab-alhoaeji, F. (2024b). A systematic review of research on research data management literacy. *Librarianship and Information Organization Studies*, 34(4), 133–166. <https://doi.org/10.30484/nastinfo.2024.3436.2221> [In Persian]
- Azami, M., Sadatmoosavi, A., & Chashmyazdan, M. (2023). Research Data Management Frameworks: A Systematic Literature Review. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 21(3), 1-18. <https://doi.org/10.22034/ijism.2023.1977759.0>
- Behruzfar, H., & Vaziri, E. (2022a). Factors affecting research data sharing among researchers in the engineering and technical sciences in Iran. *Information Management and Management Technologies*, 8(3), 177–200. <https://doi.org/10.22091/stim.2022.7989.1760> [In Persian]
- Behruzfar, H., & Vaziri, E. (2022b). The status of basic science researchers in research data sharing and reuse. *Librarianship and Information Science*, 25(4), 189–216. <https://doi.org/10.30481/lis.2022.358119.2002> [In Persian]
- Bernard, R. H. (2013). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (2th ed.). Sage. <https://www.amazon.com/Social-Research-Methods-Qualitative-Quantitative/dp/1412978548>
- Chataway, J., Parks, S., & Smith, E. (2018). How Will Open Science Impact on University–Industry Collaboration? *Форсаїм*, 11(2), 44-53. <http://doi.org/10.17323/2500-2597.2017.2.44.53>
- De Vaus, D. (2002). *Surveys in Social Research* (5th ed.). Allen & Unwin.
- Dennis, S., Garrett, P., Yim, H., Hamm, J., Osth, A. F., Sreekumar, V., & Stone, B. (2019). Privacy Versus Open Science. *Behavior Research Methods*, 51, 1839-1848. <https://doi.org/10.3758/s13428-019-01259-5>
- Dogan, G., Taskin, Z., & Aydinoglu, A. U. (2021). Research Data Management in Turkey: A Survey to Build an Effective National Data Repository. *IFLA journal*, 47(1), 51-64. <https://doi.org/10.1177/0340035220917985>
- Fathiyan Dastgerdi, A. (2024). Feasibility study of designing and implementing a research data management platform for Persian scientific journals: A prototype design of ISCDData. *Journal of Information Processing and Management*, 40(2), 569–688. <https://doi.org/10.22034/jipm.2024.716461> [In Persian]
- Feizbakhsh Keliserani, A., Bab-alhoaeji, F., Nezafati, N., Hariri, N., & Noshin-Fard, F. (2022). A business-oriented framework for open data ecosystem management using grounded theory. *Library and Information Science Research Journal*, 12(1), 76–99. <https://doi.org/10.22067/infosci.2022.24172.0> [In Persian]

Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Addison-Wesley.
<https://www.amazon.com/Belief-Attitude-Intention-Behavior-Addison-Wesley/dp/0201020890>
- Ghanaviyeh, H., Rasouli-Azad, M. R., Bab-alhoaeji, F., & Hariri, N. (2021). Most widely used research data management components: A study of librarians in medical university libraries in Iran's Seventh Region. *Knowledge Studies*, 14(55), 107–120. [In Persian]
- González-Teruel, A., López-Borrull, A., Santos-Hermosa, G., Abad-García, F., Ollé, C., & Serrano-Vicente, R. (2022). Drivers and Barriers in the Transition to Open Science: The Perspective of Stakeholders in the Spanish Scientific Community. *Profesional De La Información*, 31(3), e310305.
<https://doi.org/10.3145/epi.2022.may.05>
- Gownaris, N., Vermeir, K., Bittner, M. I., Gunawardena, L., Kaur-Ghumaan, S., Lepenies, R., Ntsefong, G. N., & Zakari, I. S. (2022). Barriers to Full Participation in the Open Science Life Cycle Among Early Career Researchers. *CODATA Data Science Journal*, 21(1), 1–15. <https://doi.org/10.5334/dsj-2022-002>
- Holsapple, S. (2021). *Data sharing for Master Theses: Survey and Recommendations*. [Master's Thesis, University of North Carolina].
https://www.tandfonline.com/openaccess/members/vanderbilt-university?creative=733867714267&keyword=open%20access&matchtype=b&network=g&device=c&gad_source=1&gad_campaignid=22257832221&gbraid=0AAAAApJhIQZNNoevOXUAAFIeyKyBE2BQ&gclid=CjwKCAiAxc_JBhA2EiwAFVs7XPCG983XL-IwZBGtRYYXMf8mY1fVB5Y9HYcroGb6TbTK5zt5yROzxhoCIz4QAvD_BwE
- Kousha, K., & Thelwall, M. (2019). Can Google Scholar and Mendeley Help to Assess the Scholarly Impacts of Dissertations? *Journal of Informetrics*, 13(2), 467-484.
<https://doi.org/10.1016/j.joi.2019.02.009>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
<https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Kumar, A., Gawande, A., Paliwal, J., Pendse, V., Kale, S., Agarwal, A., Brar, V., Palav, M., Nimbalkar, S., Saini, A., Rathi, G., & Raibagkar, S. (2025). Barriers and Need for Dataset Sharing in the Publishing of Research Thesis. *Iberoamerican Journal of Science Measurement and Communication*, 5(2), 1-17.
<https://doi.org/10.47909/ijsmc.192>
- Levin, N., Leonelli, S., Weckowska, D., Castle, D., & Dupré, J. (2016). How Do Scientists Define Openness? Exploring the Relationship Between Open Science Policies and Research Practice. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 36(2), 128-141. <https://doi.org/10.1177/0270467616668760>
- Lund, B. (2021). The Structure of Information Behavior Dissertations 2009–2018: Theories, Methods, Populations, Disciplines. *Journal of Librarianship and Information Science*, 53(2), 225-232. <https://doi.org/10.1177/0961000620935499>
- McClenaghan, E. (2024). *Mann-Whitney U Test: Assumptions and Example*. Retrieved from <https://www.technologynetworks.com/informatics/articles/mann-whitney-u-test-assumptions-and-example-363425>.
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (NASSEM). (2018). *Open Science by Design: Realizing a Vision for 21st Century Research*. The National Academies Press. <http://doi.org/10.17226/25116>
- Ng, J. Y., Santoro, L. J., Cobey, K. D., Steel, A., Cramer, H., & Moher, D. (2024). Complementary, Alternative, and Integrative Medicine Researchers' Practices and Perceived Barriers Related to Open Science: An international, Cross-Sectional Survey. *Plos one*, 19(5), e0301251. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0301251>
- Pascu, C., & Burgelman, J. C. (2022). Open Data: The Building Block of 21st Century (Open) Science. *Data & Policy*, 4, e15. <https://doi.org/10.1017/dap.2022.7>

Journal of
 Knowledge-Research
 Studies (JKRS)

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

- Pinfield, S., Wakeling, S., Bawden, D., & Robinson, L. (2021). *Open Access in Theory and Practice: The Theory-Practice Relationship and Openness*. Routledge.
<https://www.routledge.com/Open-Access-in-Theory-and-Practice-The-Theory-Practice-Relationship-and-Openness/Pinfield-Wakeling-Bawden-Robinson/p/book/9780367524258>
- Ramachandran, R., Bugbee, K., & Murphy, K. (2021). From Open Data to Open Science. *Earth and Space Science*, 8, e2020EA001562.
<https://doi.org/10.1029/2020EA001562>
- Robson, S. G., Baum, M. A., Beaudry, J. L., Beitner, J., Brohmer, H., Chin, J. M., Jasko, K., Kouros, C. D., Laukkonen, R. E., Moreau, D., Searston, R. A., Slagter, H. A., Steffens, N. K., Tangen, J. M., & Thomas, A. (2021). Promoting Open Science: A Holistic Approach to Changing Behaviour. *Collabra: Psychology*, 7(1), 30137.
<https://doi.org/10.1525/collabra.30137>
- Samrgandi, N. H. (2014). *Factors Influencing Dissertation Authors' Decisions to Publish in Open Access* [Doctoral dissertation, Robert Morris University].
- Schöpfel, J., Primož, J., Prost, H., Malleret, C., Češarek, A., & Koler-Povh, T. (2015). *Dissertations and Data*. Paper presented in GL17 International Conference on Grey Literature, Amsterdam, Netherlands. <https://hal.univ-lille.fr/hal-01285304v1/file/GL17%20DissData%20keynote%20paper%205%20%281%29.pdf>
- Shmagun, H., Shim, J., Choi, K. N., Shin, S. K., Kim, J., & Oppenheim, C. (2024). Korea's National Approach to Open Science: Present and Possible Future. *Journal of Information Science*, 50(3), 766-785. <https://doi.org/10.1177/01655515221107336>
- Soleimani Deh-Devani, A., Fahimnia, F., Naqshineh, N., & Soleimani-Nejad, A. (2020). Research data reuse in Iran: Identifying components and requirements. *Journal of Information Processing and Management*, 35(3), 663-692.
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2020.035> [In Persian]
- Soleimani Deh-Devani, A., Soleimani-Nejad, A., & Doroudi, F. (2022). Research data sharing: A case study of medical faculty members. *Journal of Information Processing and Management*, 38(1), 193-220.
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2022.019> [In Persian]
- Soleimani-Nejad, A., Doroudi, F., & Jahanshahi Jooran, F. (2020). Research data management practices and needs among information science researchers in Iran. *Journal of Information Processing and Management*, 36(2), 329-358.
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2020.002> [In Persian]
- Stanos, S. P. (2017). National academies of sciences, engineering, and medicine (NASSEM). *Pain Medicine*, 18(10), 1835-1836. <https://doi.org/10.1093/pm/pnx224>
- Tasa, M., Rahimi, S., & Heydari, Gh. (2024). Data literacy status among students of Razi University. *Knowledge Research Studies*, 3(3), 107-122.
<https://doi.org/10.22034/jkrs.2024.62735.1096> [In Persian]
- Taslimi, M. S., Sanaei, M., & Abdolhosseinzadeh, M. (2017). Identifying and prioritizing challenges to the realization of open government data policy in Iran: An AHP-fuzzy TOPSIS approach. *Public Policy*, 3(2), 57-89.
<https://doi.org/10.22059/ppolicy.2017.62830> [In Persian]
- Vaziri, E., Naqshineh, N., & Norouzi Chakli, A. (2018a). Research data sharing: A scientometric study. *Research Evaluation Quarterly*, 4(1), 1-16.
<https://doi.org/10.22070/rsci.2017.509>
- Vaziri, E., Naqshineh, N., & Norouzi Chakli, A. (2018b). Research data sharing: National and international approaches. *Journal of Information Processing and Management*, 33(3), 1013-1040. <https://doi.org/10.35050/JIPM010.2018.039> [In Persian]
- Vaziri, E., Naqshineh, N., & Norouzi Chakli, A. (2019). Barriers and challenges to research data sharing. *Research in Librarianship and Information Science*, 9(2), 5-23. <https://doi.org/10.22067/riis.v0i0.60594> [In Persian]
- Vaziri, E., Naqshineh, N., Norouzi Chakli, A., Dilmaghani, M., & Tofighi, Sh. (2017). Factors influencing research data sharing: A review of the literature. *National*

- Studies on Librarianship and Information Organization*, 28(3), 123–139.
https://nastinfo.nlai.ir/article_1470.html [In Persian]
- Vaziri, E., Norouzi Chakli, A., & Naqshineh, N. (2022). Ranking factors affecting research data sharing among medical researchers in Iran using the DEMATEL technique. *Journal of Information Processing and Management*, 38(1), 221–246. <https://doi.org/10.35050/JIPM010.2022.020> [In Persian]
- Vicente-Saez, R., & Martinez-Fuentes, C. (2018). Open Science Now: A Systematic Literature Review for an Integrated Definition. *Journal of Business Research* 88, 428-436. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.12.043>
- Wani, J. A. (2019). Open Access Electronic Thesis and Dissertation Repositories: An Assessment. *Library Philosophy and Practice*, 2528, 1-12.
<https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2528/>

**Journal of
Knowledge-Research
Studies (JKRS)**

Vol 4

Issue 4

Serial Number 14

دسترسی باز به داده‌های دیجیتال و کدهای رایانه‌ای پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در ایران:

آیا دانشجویان موافق‌اند؟

سیروس علیدوستی^۱ و فرزانه سهلی^۲

۱. دانشیار مدیریت فناوری اطلاعات، پژوهشکده فناوری اطلاعات، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، تهران، ایران (نویسنده مسئول)،

alidousti@irandoc.ac.ir

۲. دانش‌آموخته دکتری تخصصی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، تهران، ایران.

تاریخ بازنگری: ۱۱ آبان ۱۴۰۴

تاریخ دریافت: ۳۱ شهریور ۱۴۰۴

تاریخ انتشار: ۱ دی ۱۴۰۴

تاریخ پذیرش: ۱۲ آبان ۱۴۰۴

چکیده

هدف: هدف این پژوهش بررسی دیدگاه دانشجویان کاربر سامانه ملی ثبت پایان‌نامه، رساله، و پیشنهاده درباره بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای پارساها در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک) و دسترسی باز به آن‌ها بود.

روش‌شناسی: این پژوهش، با رویکرد کمی و روش پیمایش انجام شد. شمار نمونه ۴۴۹ نفر بود و پرسش‌نامه برخط برای گردآوری داده‌ها و نرم‌افزار «اس‌پی‌اس‌اس» برای واکاوی آن‌ها به کار رفت.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان دادند که کمتر از نیمی از پاسخ‌گویان با بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای در ایرانداک همراه با ثبت پارسای خود موافق بودند و بیشتر آن‌ها یا موافق یا مطمئن نبودند. با این‌همه، بیشتر کسانی که موافق بودند، با دسترسی باز به آن‌ها نیز بی‌درنگ پس از بارگذاری موافق بودند. بیشتر کسانی هم که با دسترسی بی‌درنگ موافقت نداشتند، با این دسترسی پس از گذشت ۱۲ ماه موافق بودند.

نتایج: یافته‌های این پژوهش، نیاز به بررسی بیشتر عامل‌های مؤثر بر موافقت دانشجویان را با بارگذاری و دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای و داده‌های دیجیتال پارساها و نیز فراهم‌آوری زیرساخت فنی بسنده را در این زمینه نشان می‌دهند تا بازنگری در سیاست‌های وزارت علوم، تحقیقات، و فناوری برای پیشروی بیشتر به‌سوی بنیادهای کلیدی علم باز و همراهی با استانداردهای جهانی در این زمینه و مشارکت در جنبش جهانی علم باز را شذنی سازد.

اصالت و ارزش: این پژوهش برای نخستین بار دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی را در زمینه بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای در ایرانداک و دسترسی باز به آن‌ها بررسی کرد.

کلیدواژه‌ها: پایان‌نامه؛ رساله؛ علم باز؛ داده‌های باز؛ کد باز

چگونه به این مقاله استناد کنیم؟

علیدوستی، سیروس و سهلی، فرزانه. (۱۴۰۴). دسترسی باز به داده‌های دیجیتال و کدهای رایانه‌ای پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در ایران:

آیا دانشجویان موافق‌اند؟ نشریه مطالعات دانش‌پژوهی، ۴ (۴): ۱۸۴-۱۶۸.

Doi: [10.22034/jkrs.2025.20686](https://doi.org/10.22034/jkrs.2025.20686)

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_20686.html

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه تبریز

شاپا الکترونیکی: 2821-045X

این مقاله به صورت دسترسی باز و با لایسنس CC BY NC کپی‌رایت‌کامانز قابل استفاده است.

علم باز مفهومی فراگیر است که برای بازشناسی گستره‌ای از برنامه‌ها و فرایندهای دگرگون‌ساز باهدف شفاف‌سازی و آزادی دسترسی همگانی به دانش و فرایند پژوهش به کار می‌رود (شماگون و همکاران^۱، ۲۰۲۴؛ انگگ و همکاران^۲، ۲۰۲۴). علم باز دارای هدفی بلندپروازانه برای دسترس‌پذیری و کاربردپذیری انتشارات علمی، داده‌هایی که از پژوهش‌های علمی سرچشمه می‌گیرند، و روش‌شناسی پژوهش که در بردارنده کد و الگوریتم‌هایی است که برای پدیدآوری این داده‌ها به کار رفته‌اند. نخستین بخش را «دسترسی باز»، بخش دوم را «داده‌های باز»، و بخش سوم را کارهای رایانه‌ای، «کدباز»، یا «نرم‌افزارهای منبع‌باز» هم می‌گویند (ناسم^۳، ۲۰۱۸، ۹-۱۰، ۲۳). اشتراک همگانی و باز کدها و داده‌های زیربنای پژوهش و داده‌هایی که از پژوهش به دست می‌آیند، بخش‌هایی کلیدی در علم باز به شمار می‌روند (چتاوی و همکاران^۴، ۲۰۱۸؛ دنیس و همکاران^۵، ۲۰۱۹؛ گوناریس و همکاران^۶، ۲۰۲۲؛ رابسون و همکاران^۷، ۲۰۲۱).

بخشی از داده‌ها و کدهای پژوهش در پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها («پارسا»ها) پدید می‌آیند. پارساها کلیدی‌ترین برون‌دادهای علمی «پژوهشگران نوآمده»^۸ (کوشا و تل‌وال^۹، ۲۰۱۹) و از منابع کلیدی اطلاعات و دانش به شمار می‌روند (لوند^{۱۰}، ۲۰۲۱). بنابراین، دسترسی به پارساها همواره در کانون اطلاع‌رسانی در جهان بوده است. مدیریت یک‌جای اطلاعات پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها در دهه گذشته در ایران شتاب گرفت و اکنون بر پایه قانون و مقررات، همه دانشگاه‌ها و مؤسسه‌های آموزش عالی، پژوهشی، و فناوری باید پارساها و پیشنهاده‌های خودشان را در پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ایرانداک)، ثبت و تأیید و تمام‌متن آن‌ها را نیز بارگذاری کنند. این کار در سامانه ملی ثبت پارسا و پیشنهاده (سامانه ثبت) در نشانی sabt.irandoc.ac.ir انجام می‌شود. تمام‌متن بخشی از پارساها و پیشنهاده‌های آن‌ها نیز در چارچوب یک زمان‌بندی و رایگان در پایگاه اطلاعات علمی ایران (گنج) در نشانی ganj.irandoc.ac.ir اشاعه داده می‌شود.

بااین‌همه تاکنون در کشور برنامه‌ای برای ثبت، سازمان‌دهی، نگهداری، و دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای پارساها در یک کانون یکتا، پی‌ریزی و پیاده نشده است. دسترسی به این داده‌ها و کدها می‌تواند به بهبود کیفیت پژوهش‌ها، کاهش بدرفتاری علمی، و افزایش شفافیت در دستاوردهای پژوهش کمک کند. افزون بر این، بازساخت قانونی برای ثبت پارساها در ایرانداک از یک سو که همه دانشجویان تحصیلات تکمیلی باید از آن پیروی کنند و با

1. Shmagun, Shim, Choi, Shin, Kim, & Oppenheim

2. Ng, Santoro, Cobey, Steel, Cramer, & Moher

3. NASEM

4. Chataway, Parks, & Smith

5. Dennis, Garrett, Yim, Hamm, Osth, Sreekumar, & Stone

6. Gownaris, Vermeir, Bittner, Gunawardena, Kaur-Ghumaan, Lepenies, Ntsefong, & Zakari

7. Robson, Baum, Beaudry, Beitner, Brohmer, Chin, Jasko, Kouros, Laukkonen, Moreau, Searston, Slagter, Steffens, Tangen, & Thomas

8. Early Career Researchers: ECR

9. Kousha & Thelwall

10. Lund

بودن سامانه ثبت و گنج در ایرانداک از سوی دیگر که می‌توان آن‌ها را برای ثبت و اشاعه داده‌ها و کدها بهبود بخشید، زمینه‌ای برای کار روی دسترسی باز به داده‌ها و کدها هم فراهم شده است. چنین زمینه‌ای می‌تواند انگیزش دانشجویان را در اشتراک‌گذاری داده‌ها و کدهای پژوهش در پی داشته باشد.

کامیابی دسترسی باز در این زمینه، نیاز به همراهی پژوهشگران، به‌ویژه دانشجویان تحصیلات تکمیلی دارد (آلن و مهلر^۱، ۲۰۱۹؛ لوین و همکاران^۲، ۲۰۱۶)، چراکه آنان کارهای علمی را پدید می‌آورند و دستاورد آن‌ها را به کار می‌برند (پینفیلد و همکاران^۳، ۲۰۲۱، ۳۱-۳۳؛ سمرقندی^۴، ۲۰۱۴، ۱۶) و با هواداری از بنیادهای علم باز نقشی کلیدی در آن بازی می‌کنند (راماچاندران و همکاران^۵، ۲۰۲۱). از آنجایی که تاکنون دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی کشور در زمینه بارگذاری و دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای پارساها در سامانه ثبت بررسی نشده است، باید نخست موافقت دانشجویان تحصیلات تکمیلی در این زمینه سنجیده شود تا بتوان بر پایه آن، گام‌های دیگر را برداشت. چراکه بر پایه نظریه‌های رفتار مانند «نظریه کنش بخردانه»^۶ و «نظریه رفتار برنامه‌ریزی‌شده»^۷ (فیشبین و آیزن^۸، ۱۹۷۵؛ آیزن، ۱۹۹۱)، «رفتار» کنشگران از «قصد» آن‌ها سرچشمه می‌گیرد. به گفته دیگر، قصد و رفتار، رابطه‌ای علی دارند. بر پایه چنین نظریه‌هایی می‌توان گفت که موافقت دانشجویان با آماده‌سازی و بارگذاری داده‌ها و کدها، به رفتار آنان در این زمینه می‌انجامد. از این‌رو در این پژوهش دیدگاه دانشجویان کاربر سامانه ثبت به‌سان یکی از بهره‌داران کلیدی علم باز با دو هدف زیر بررسی شد:

۱. شناخت دیدگاه دانشجویان درباره بارگذاری (آپلود) داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای پارساها در ایرانداک و دسترسی باز به آن‌ها.

۲. بر پایه این دیدگاه‌ها، پیشنهاد راهکارهایی برای بهبود سامانه ثبت و گنج.

در این پژوهش، داده‌ها در دو دسته داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای پارساها دیده شدند (گوناریس و همکاران، ۲۰۲۲؛ ناسم، ۲۰۱۸؛ رابسون و همکاران، ۲۰۲۱؛ ویسنت-سائز و مارتینز-فوانتس^۹، ۲۰۱۸). مراد از داده‌های دیجیتال پژوهش؛ چیزهایی مانند فایل داده‌های پرسش‌نامه، داده‌های آماری، داده‌های آزمایشگاهی، کدهای مصاحبه، آزمایش‌های بالینی، و... بود که در قالب دیجیتال هستند و در پژوهش به کار می‌روند یا با انجام پژوهش به دست می‌آیند. کدهای رایانه‌ای پارسا نیز «کد منبع»^{۱۰} نرم‌افزارهایی هستند که در هنگام انجام پارسا نوشته می‌شوند.

1. Allen & Mehler
2. Levin, Leonelli, Weckowska, Castle, & Dupré
3. Pinfield, Wakeling, Bawden, & Robinson
4. Samrgandi
5. Ramachandran, Bugbee, & Murphy
6. Theory of Reasoned Action
7. Theory of Planned Behavior
8. Fishbein & Ajzen
9. Vicente-Saez & Martinez-Fuentes
10. Source code

دسترسی باز به داده‌های دیجیتال/کدهای رایانه‌ای پارسا هم به این معنا به کار رفت که همه مردم جهان می‌توانند به‌رایگان و بدون هرگونه محدودیت قانونی یا فنی؛ به این داده‌ها/کدها در وب دسترسی آنلاین پیدا کنند، آن‌ها را ببینند، دانلود کنند، و با هدف‌های علمی و پژوهشی و غیرتجاری به کار برند. همه این کاربردها نیز باید با استناد درست به پارسا انجام شوند.

۲- پیشینه پژوهش

بررسی دیدگاه دانشجویان تحصیلات تکمیلی درباره داده‌ها و کدباز کم‌شمار هستند و پژوهش‌های انجام‌شده در زمینه پارساها، دارای رویکردهایی همچون روندهای دسترسی باز؛ ارزیابی واسپارگاه‌های پارساهای الکترونیک؛ بازدارنده‌ها و پیش‌ران‌های اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهش، چگونگی، و مدیریت آن؛ سیاست‌های اشتراک‌گذاری داده‌ها؛ و مدیریت داده‌های پژوهش بوده‌اند. رویکرد پژوهش‌ها به اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهش و مدیریت پارساهای الکترونیک به‌ویژه در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی در دهه گذشته رو به گسترش بوده است. برای نمونه «شوفل و همکاران^۱ دیدگاه دانشجویان دکتری را در زمینه علم باز و مدیریت داده‌های پژوهش بررسی کردند. آنان با پافشاری بر بازدارنده‌هایی مانند چارچوب‌های قانونی و نبود زیرساخت‌های پشتیبان نشان دادند که در میان پژوهشگران جوان هم هنوز آگاهی از سیاست‌های داده و توان مدیریت آن بسنده نیست و آنان هم نیاز به راهنمایی در این زمینه دارند (۲۰۱۵). «وئی»^۲ پژوهش این زمینه را از لایه فردی به لایه زیرساخت گسترش داد و با ارزیابی واسپارگاه‌های پارساهای الکترونیک دسترسی باز در پایگاه OATD.org دریافت که هرچند رویه‌های دسترسی باز رو به گسترش‌اند، ولی کاستی‌های فنی و عملیاتی همچنان بازدارنده دستیابی به هدف‌های علم باز هستند (۲۰۱۹). بدین‌سان هر دو پژوهش بر نیاز به بهبود سیاست‌ها و زیرساخت‌های پشتیبان اشتراک داده‌ها پافشاری دارند. «هولسابل»^۳ با رویکردی کاربردی‌تر، به بازنگری در سیاست‌های دانشگاه «کارولینای شمالی» برای اشتراک‌گذاری داده‌ها پرداخت و با نگارش راهنمای مدیریت داده‌ها، بر نیاز به آموزش دانشجویان در این زمینه انگشت گذاشت. او نشان داد که سیاست‌های روشن و آموزش هدفمند می‌توانند بازدارنده‌های شناسایی‌شده در پژوهش‌های پیشین را بسیار کاهش دهند (۲۰۲۱). پژوهش «کومار» و همکاران^۴، با شناسایی عامل‌هایی چون نبود مقررات روشن و پشتیبانی نهادی، نشان داد که چالش‌های اشتراک داده‌ها سرشتی جهانی دارند و تنها بسته به کشورها یا رشته‌های ویژه‌ای نیستند (۲۰۲۵). روی هم، بازبینی این پژوهش‌ها روندی را آشکار می‌کند که از شناخت بازدارنده‌های فردی و قانونی به سوی بهبود زیرساخت‌های فنی و سیاست‌گذاری‌های سازمانی و فرهنگ پژوهشگران رفته است.

1. Schöpfel, Primož, Prost, Malleret, Češarek, & Koler-Povh

2. Wani

3. Holsapple

4. Kumar, Gawande, Paliwal, Pendse, Kale, Agarwal, Brar, Palav, Nimbalkar, Saini, Rathi, & Raibagkar

شماری از پژوهش‌ها در ایران نیز به بازبینی نوشتگان در این زمینه پرداخته‌اند. برای نمونه بررسی عامل‌های مؤثر بر اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهش (وزیری و همکاران، ۱۳۹۶)، برتری‌های اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهش (وزیری و همکاران، ۱۳۹۷)، چالش‌های اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهش (وزیری و همکاران، ۱۳۹۷ ب)، سویه‌ها و زیرسویه‌های مدیریت داده‌های پژوهش (اعظمی و همکاران، ۲۰۲۳)، و الگوی پایگاه مدیریت داده‌های پژوهش برای مقاله‌های نشریه‌های علمی فارسی (فتحیان دستگردی، ۱۴۰۳) از این پژوهش‌ها هستند.

شماری دیگر از پژوهش‌ها، افزون بر بازبینی نوشتگان، دیدگاه خبرگان را نیز برای پالایش یافته‌های خود به کار برده‌اند. برای نمونه بررسی بازکاربرد داده‌های پژوهش (سلیمانی ده‌دیوان و همکاران، ۱۳۹۹) و مؤلفه‌ها و سنجه‌های مدیریت داده‌های پژوهش و اولویت‌بندی عامل‌های مؤثر بر آن‌ها (قهنویه و همکاران، ۱۴۰۰) از این‌ها هستند. افزون بر این‌ها، شماری از پژوهش‌ها به سواد مدیریت داده‌های پژوهش (عروجی و همکاران، ۱۴۰۲ ب)، مؤلفه‌ها و سنجه‌های آن (عروجی و همکاران، ۱۴۰۲ آ)، و وضعیت سواد داده دانشجویان (تاسا و همکاران، ۱۴۰۳) پرداخته‌اند.

پژوهش‌های «تسلیمی» و همکاران (۱۳۹۶) و «عبدالحسین‌زاده» و همکاران (۱۳۹۶) درباره‌ی سیاست‌گذاری در زمینه داده‌های باز دستگاه‌های دولت هستند. چگونگی مدیریت داده‌های پژوهش در میان پژوهشگران نیز موضوع پژوهش «سلیمانی‌نژاد» و همکاران (۱۳۹۹) بوده است. «فیض‌بخش کلیسرانی» و همکاران چارچوبی را برای مدیریت اکوسیستم داده‌های باز از دیدگاه کسب‌وکار پیشنهاد کرده‌اند (۱۴۰۱). «وزیری» و همکاران نیز به رتبه‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهش پرداخته‌اند (۱۴۰۱).

شمار اندکی از پژوهش‌ها در ایران به پیمایش دیدگاه بهره‌داران درباره اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهش پرداخته‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهند که چالش در این زمینه، اگرچه در سویه‌های گوناگون انسانی، فنی، و سازمانی هستند؛ ولی الگویی مشترک از کمبود زیرساخت، نبود سیاست‌های پشتیبان، و نگرانی‌های فردی در میان آنان دیده می‌شود. «بهرزفر» و «وزیری» در یک پیمایش، با بررسی دیدگاه بیش از ۴۰۰ پژوهشگر فنی و مهندسی نشان دادند که بازدارنده‌های کلیدی اشتراک‌گذاری داده‌ها بیشتر سرشتی فردی و بسته به نگرش داشته‌اند که از میان آن‌ها می‌توان به «انتشار زود هنگام نتایج حاصل از داده‌ها توسط سایرین در صورت ارسال داده‌ها به آن‌ها»، «نگرانی در خصوص استفاده از داده‌ها در جهت اهداف دیگر»، و «ارزشمند بودن داده‌ها از نظر تجاری و در نتیجه عدم اشتراک‌گذاری آن‌ها» نام برد. افزون بر این‌ها «بسیاری از پژوهشگران نگرانی از وقت‌گیر و زمان‌بر بودن مستندسازی داده‌ها، سوءاستفاده و سوء تفسیر از داده‌های اشتراکی»، و نیز از دست رفتن کنترل پژوهشگر روی داده‌های پژوهش را از بازدارنده‌های اشتراک داده‌های پژوهش دانسته‌اند. این یافته‌ها نشان می‌دهند که در میان پژوهشگران فناوری هم هنوز اعتماد به سازوکارهای اشتراک داده‌ها پدید نیامده است (۱۴۰۱ آ). آنان در پیمایشی دیگر در علوم پایه

یافته‌هایی همانند، ولی گسترده‌تر به دست آوردند. پژوهشگران گرایش ذهنی مثبتی به اشتراک داده دارند، ولی بیشتر گرایش دارند که داده‌ها را به کار برند تا تولید کنند و به اشتراک گذارند. این یافته را می‌توان بازتابی از نابرابری میان گرایش‌های فردی و بافت بیرونی دانست؛ یعنی هرچند آگاهی و آمادگی ذهنی برای اشتراک داده‌ها هست، ولی همچنان نبود پشتیبانی سازمانی، سازوکارهای حقوقی، و زیرساخت‌های فنی بازدارنده هستند (۱۴۰۱ب). پژوهش «سلیمانی ده‌دیوان» و همکاران درباره دیدگاه اعضای هیئت‌علمی دانشگاه علوم پزشکی کرمان هم نشان داد که گرچه در میان استادان، فرهنگ اشتراک داده‌ها پذیرفته شده است، ولی ساختار سازمانی دانشگاه و افزازگان فنی کنونی با این نگرش هم‌راستا نیستند. کاستی در سیاست‌های پشتیبان، کمبود دوره‌های آموزشی، نبود استانداردهای فراداده، و ناکارآمدی زیرساخت‌های فناورانه، از کلیدی‌ترین چالش‌هایی بودند که گسترش فرهنگ اشتراک داده‌ها را در لایه نهادی دشوار می‌کردند (۱۴۰۱).

۳- روش‌شناسی پژوهش

رویکرد پژوهش، کمی و روش آن پیمایشی بود. جامعه این پژوهش؛ دانشجویان و دانش‌آموختگان کاربر سامانه ثبت بودند. بر پایه وب‌سایت ایراندک، این سامانه در سال ۱۴۰۲، بیش از ۱۶۵ هزار کاربر داشت. بنابراین شمار نمونه بر پایه جدول «کریسی و مورگان»^۱ ۳۸۴ نفر برآورد شد (۱۹۷۰). شیوه نمونه‌گیری هم «نمونه‌گیری در دسترس» بود (دِ واس^۲، ۲۰۰۲، ۹۰). آزمون پرسش‌نامه بر پایه الگوی «دِ واس» و در چهار گام انجام شد (۲۰۰۲). سپس روایی پرسش‌نامه از دو سویه‌ی صوری^۳ و محتوا^۴ (بر پایه برنارد^۵، ۲۰۱۳، ۴۸-۴۹) از دیدگاه شش نفر (دو نفر ناظران پژوهش، دو نفر مدیران ثبت و فراهم‌آوری اطلاعات و سازمان‌دهی و تحلیل اطلاعات در ایراندک، یک نفر دانش‌آموخته دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، و یک نفر کارشناس آمار) بررسی و تأیید شد. سرانجام پرسش‌نامه با ۴۲ پاسخ‌گو که ویژگی‌های جامعه را داشتند، آزمون شد. برای گردآوری داده‌های این پیمایش، پرسش‌نامه برخط با کاربرد سامانه پرسا (porsa.irandoc.ac.ir) به کار رفت. پیوند پرسش‌نامه، برای ۱۲ هزار و ۹۸ کاربر سامانه ثبت فرستاده شد. این کاربران، دانش‌آموختگانی بودند که در زمستان ۱۴۰۲ و بهار ۱۴۰۳ پارسای خود را در این سامانه ثبت کرده بودند. پرسش‌های پژوهش در سه بخش بودند. بخش نخست، اطلاعات جمعیت‌شناختی پاسخ‌گویان و بخش‌های دوم و سوم نیز دیدگاه آنان را درباره دسترسی باز به داده‌های دیجیتال و کدهای رایانه‌ای پرسا در برداشت. ۴۰۷ نفر، از تاریخ ۱۸ تیر تا ۱۲ شهریور ۱۴۰۳ به پرسش‌نامه پاسخ گفتند. از آنجایی که پرسش‌نامه از پس آزمون روایی و اعتبار برآمده بود

1. Krejcie & Morgan
2. De Vaus
3. Face validity
4. Content validity
5. Bernard

و پاسخ‌گویان به ویرایش آزمایشی آن نیز ویژگی‌های جامعه را داشتند، بنابراین ۴۲ پرسش‌نامه ویرایش آزمایشی با این پرسش‌نامه‌ها در هم و ۴۴۹ پرسش‌نامه با کاربرد نرم‌افزار «اس‌پی‌اس‌اس»^۱ واکاوی آماری شدند.

نرمال بودن توزیع داده‌ها با آزمون «کلموگروف-اسمیرنوف»^۲ بررسی شد و هیچ‌یک از متغیرها توزیع نرمال نداشتند. بنابراین آزمون‌های ناپارامتری به کار رفتند. گویه‌های پرسش‌نامه دارای سه گزینه «بله، خیر، و مطمئن نیستم»، بودند. برای این گویه‌ها آزمون ناپارامتری دوجمله‌ای برای بله (بزرگ‌تر از دو) و خیر یا مطمئن نیستم (کوچک‌تر یا مساوی دو) با ۹۵ درصد اطمینان یا سطح خطای پنج درصد ($\alpha = 0/05$) انجام شد. چون توزیع داده‌ها نرمال نبود، به استناد «مک‌کلناگان»^۳ (۲۰۲۴) معناداری تفاوت در پاسخ دو گروه زنان و مردان با آزمون «یومان-ویتنی» و معناداری تفاوت در پاسخ گروه‌های گوناگون بر پایه «آخرین مقطع تحصیل»، «سازمان مادر دانشگاه/پژوهشگاه»، و «گروه آموزشی» نیز با کاربرد آزمون ناپارامتری «کروسکال-والیس» با ۹۵ درصد اطمینان یا سطح خطای پنج درصد ($\alpha = 0/05$) سنجیده شد.

۴- یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت شناختی ۴۴۹ نفر از پاسخ‌گویان در پاسخ به چهار پرسش درباره جنس، مقطع تحصیل، گروه آموزشی، و سازمان مادر دانشگاه/پژوهشگاه آنان در جدول یک آمده‌اند.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ‌گویان پرسش‌نامه

جنس	مقطع تحصیل	گروه آموزشی	سازمان مادر دانشگاه/پژوهشگاه	
			نفر	درصد
زن	کارشناسی ارشد	علوم انسانی	وزارت عتف	۳۸۴ نفر ۸۵/۵ درصد
مرد	دکتری تخصصی	علوم پایه	وزارت بهداشت، درمان، و آموزش پزشکی	۵ نفر ۱/۱ درصد
همه	سایر	فنی‌مهندسی	دانشگاه آزاد اسلامی / مؤسسه‌های آموزش عالی غیردولتی غیرانتفاعی	۴۵ نفر ۱۰ درصد
	همه	کشاورزی و دامپزشکی	سایر	۱۵ نفر ۳/۳ درصد
		علوم پزشکی	همه	۴۴۹ نفر ۱۰۰ درصد
		هنر و معماری		
		همه		

در بخش دوم پرسش‌نامه (جدول ۲) از کاربران پرسیده شد که اگر پارسای ایشان دارای داده‌های دیجیتال پژوهش بود، آیا همراه با ثبت پارسای خود در ایرانداک، با بارگذاری داده‌های دیجیتال

1. SPSS

2. Kolmogorov – Smirnov

3. McClenaghan

پژوهش خود در ایراندک نیز موافق بودند؟ سپس از کسانی که موافق بودند، پرسیده شد که آیا بی‌درنگ پس از ثبت پارسای خود، با دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش خود موافق هستند یا نه؟ از کسانی هم که موافق یا مطمئن نبودند، پرسیده شد که آیا با این دسترسی پس از گذشت زمان معین موافق هستند یا نه؟

جدول ۲. توزیع فراوانی پاسخ به گویه‌های بارگذاری و دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پارسا

گویه	فراوانی	بله	خیر	مطمئن نیستم	جمع
اگر پایان‌نامه/رساله شما دارای داده‌های دیجیتال پژوهش بود، آیا همراه با ثبت پایان‌نامه/رساله خود در ایراندک، با بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش خود در ایراندک نیز موافق بودید؟	شمار	۲۰۲	۹۱	۱۵۶	۴۴۹
	درصد	۴۵	۲۰/۳	۳۴/۷	۱۰۰
آیا بلافاصله پس از ثبت پایان‌نامه/رساله خود در ایراندک، با دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش خود موافق بودید؟	شمار	۱۴۶	۳۴	۲۲	۲۰۲
	درصد	۷۲/۳	۱۶/۸	۱۰/۹	۱۰۰
آیا با دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش خود، پس از گذشت یک مدت‌زمان معین موافق بودید؟	شمار	۴۷	۷	۲	۵۶
	درصد	۸۳/۹	۱۲/۵	۳/۶	۱۰۰

جدول ۲ نشان می‌دهد که کمتر از نیمی از پاسخ‌گویان با بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش خود در ایراندک همراه با ثبت پارسای خود موافق بودند و بیشتر آن‌ها یا موافق یا مطمئن نبودند. بیشتر پاسخ‌گویانی هم که با بارگذاری این داده‌ها موافق بودند، با دسترسی باز به آن‌ها نیز بی‌درنگ پس از بارگذاری یا پس از گذشت زمان معین موافق بودند. جدول ۳ استنباط آماری درباره جامعه را در این زمینه نشان می‌دهد.

جدول ۳. آزمون دوجمله‌ای برای بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش در ایراندک

هم‌زمان با ثبت پارسا

گویه	گروه	شمار	نسبت به دست‌آمده	نسبت آزمون	سطح معناداری
بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش در ایراندک هم‌زمان با ثبت پایان‌نامه/رساله	≤ 2 نخست	۲۴۷	۰/۵۵	۰/۵	۰/۰۳۸
	> 2 دوم	۲۰۲	۰/۴۵		
همه		۴۴۹	۱		

بر پایه این جدول می‌توان استنباط کرد که مخالفت جامعه با بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش در ایراندک هم‌زمان با ثبت پارسا، معنادار و بیش از موافقت آنان است. در همین بخش از پرسش‌نامه، از ۲۰۲ نفر پاسخ‌گویانی که با بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش در ایراندک هم‌زمان با ثبت پارسا موافق بودند، پرسیده شد که آیا بلافاصله پس از ثبت پارسای خود در ایراندک، با دسترسی باز به این داده‌ها موافق هستند یا نه؟ جدول چهار یافته‌های آزمون دوجمله‌ای را در این زمینه نشان می‌دهد.

جدول ۴. آزمون دوجمله‌ای برای دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش

بی‌درنگ پس از ثبت پارسا

گویه	گروه	شمار	نسبت به دست‌آمده	نسبت آزمون	سطح معناداری
دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش، بلافاصله پس از ثبت پایان‌نامه / رساله	۲ ≤ نخست	۵۶	۰/۲۸	۰/۵	۰/۰۰۰
	۲ > دوم	۱۴۶	۰/۷۲		
همه		۲۰۲	۱		

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۷۶ |

دسترسی باز به

داده‌های دیجیتال و

کدهای...

بر پایه این جدول می‌توان استنباط کرد که موافقت این دسته از پاسخ‌گویان با دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش در ایرانداک بلافاصله پس از ثبت پارسا، معنادار و بیش از مخالفت آنان است. سپس در همین بخش، از ۵۶ نفر پاسخ‌گویی که با بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش در ایرانداک هم‌زمان با ثبت پارسا موافق بودند، ولی با دسترسی بی‌درنگ به آن‌ها موافق نبودند؛ پرسیده شد که آیا با دسترسی به آن‌ها پس از گذشت یک مدت‌زمان معین موافق هستند یا نه؟ جدول ۵ یافته‌های آزمون دوجمله‌ای را در این زمینه نشان می‌دهد.

جدول ۵. آزمون دوجمله‌ای برای دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش

پس از گذشت زمان معین

گویه	گروه	شمار	نسبت به دست‌آمده	نسبت آزمون	سطح معناداری
دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش، پس از گذشت یک مدت‌زمان معین	۲ ≤ نخست	۹	۰/۱۶	۰/۵	۰/۰۰۰
	۲ > دوم	۴۷	۰/۸۴		
همه		۵۶	۱		

بر پایه این جدول می‌توان استنباط کرد که موافقت جامعه با دسترسی باز به داده‌های دیجیتال پژوهش پس از گذشت یک مدت‌زمان معین، معنادار و بیش از مخالفت آنان است. در پایان نیز از ۴۷ نفر از کسانی که با دسترسی باز به داده‌های پژوهش خود پس از گذشت زمان معین موافق بودند، پرسیده شد که پس از گذشت چند ماه با این دسترسی موافق هستند؟ پاسخ‌ها دارای نمای ۱۲ ماه بود.

در بخش سوم پرسش‌نامه (جدول ۶) از کاربران پرسیده شد که اگر پارسای شما دارای کدهای رایانه‌ای بود، آیا همراه با ثبت پارسای خود در ایرانداک، با بارگذاری این کدها در ایرانداک نیز موافق بودند؟ پس از آن از کسانی که موافق بودند، پرسیده شد که آیا بی‌درنگ پس از ثبت پارسای خود، با دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پایان‌نامه یا رساله خود موافق هستند یا نه؟ سپس از کسانی که موافق یا مطمئن نبودند، پرسیده شد که آیا با این دسترسی پس از گذشت زمان معین موافق هستند یا نه؟

جدول ۶. توزیع فراوانی پاسخ به گویه‌های بارگذاری و دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پارسا

گویه	فراوانی	بله	خیر	مطمئن نیستم	جمع
اگر پایان‌نامه/رساله شما دارای کدهای رایانه‌ای بود، آیا همراه با ثبت پایان‌نامه/رساله خود در ایراندک، با بارگذاری کدهای رایانه‌ای پایان‌نامه/رساله خود در ایراندک نیز موافق بودید؟	شمار	۱۷۵	۱۳۶	۱۳۸	۴۴۹
	درصد	۳۹	۳۰/۳	۳۰/۷	۱۰۰
آیا بلافاصله پس از ثبت پایان‌نامه/رساله خود در ایراندک، با دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای آن موافق بودید؟	شمار	۱۲۹	۲۹	۱۷	۱۷۵
	درصد	۷۳/۷	۱۶/۶	۹/۷	۱۰۰
آیا با دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پایان‌نامه/رساله خود، پس از گذشت یک مدت‌زمان معین موافق بودید؟	شمار	۳۶	۶	۴	۴۶
	درصد	۷۸/۳	۱۳	۸/۷	۱۰۰

جدول ۶ نشان می‌دهد که کمتر از نیمی از پاسخ‌گویان با بارگذاری کدهای رایانه‌ای پارسای خود در ایراندک همراه با ثبت پارسا موافق بودند و بیشتر آن‌ها یا موافق یا مطمئن نبودند. بیشتر پاسخ‌گویانی هم که با بارگذاری این کدها موافق بودند، با دسترسی باز به آن‌ها نیز بی‌درنگ پس از بارگذاری یا پس از گذشت زمان معین موافق بودند. جدول ۷ استنباط آماری درباره جامعه را در این زمینه نشان می‌دهد.

جدول ۷. آزمون دوجمله‌ای برای بارگذاری کدهای رایانه‌ای پارسا

در ایراندک هم‌زمان با ثبت آن

گویه	گروه	شمار	نسبت به دست‌آمده	نسبت آزمون	سطح معناداری
بارگذاری کدهای رایانه‌ای پایان‌نامه/رساله در ایراندک هم‌زمان با ثبت پایان‌نامه/رساله	≤ 2 نخست	۲۷۴	۰/۶۱	۰/۵	۰/۰۰۰
	> 2 دوم	۱۷۵	۰/۳۹		
همه		۴۴۹	۱		

بر پایه این جدول می‌توان استنباط کرد که مخالفت جامعه با بارگذاری کدهای رایانه‌ای پارسا در ایراندک هم‌زمان با ثبت پارسا، معنادار و بیش از موافقت آنان است. در همین بخش، از ۱۷۵ نفر پاسخ‌گویانی که با بارگذاری کدهای رایانه‌ای پارسا در ایراندک هم‌زمان با ثبت پارسا موافق بودند، پرسیده شد که آیا بلافاصله پس از ثبت پارسای خود در ایراندک، با دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پارسای خود موافق هستند یا نه. جدول ۸ یافته‌های آزمون دوجمله‌ای را در این زمینه نشان می‌دهد.

جدول ۸. آزمون دوجمله‌ای برای دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پارسا بی‌درنگ پس از ثبت آن

گویه	گروه	شمار	نسبت به دست‌آمده	نسبت آزمون	سطح معناداری
دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پایان‌نامه/رساله، بلافاصله پس از ثبت پایان‌نامه/رساله در ایراندک	≤ 2 نخست	۴۶	۰/۲۶	۰/۵	۰/۰۰۰
	> 2 دوم	۱۲۹	۰/۷۴		
همه		۱۷۵	۱		

بر پایه این جدول می‌توان استنباط کرد که موافقت این بخش از پاسخ‌گویان با دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پارسا در ایراندک هم‌زمان با ثبت پارسا، معنادار و بیش از مخالفت آنان است. سپس در همین بخش از ۴۶ نفر پاسخ‌گویی که با بارگذاری کدهای رایانه‌ای پارسا در ایراندک هم‌زمان با ثبت پارسا موافق بودند، ولی با دسترسی بی‌درنگ به آن‌ها موافق نبودند؛ پرسیده شد که آیا با دسترسی به آن‌ها پس از گذشت یک مدت‌زمان معین موافق هستند یا نه. جدول ۹ یافته‌های آزمون دوجمله‌ای را در این زمینه نشان می‌دهد.

جدول ۹. آزمون دوجمله‌ای برای دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پارسا پس از گذشت یک زمان معین

گویه	گروه	شمار	نسبت به دست‌آمده	نسبت آزمون	سطح معناداری
دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پایان‌نامه/رساله، پس از گذشت یک مدت‌زمان معین	$2 \leq$ نخست	۱۰	۰/۲۲	۰/۵	۰/۰۰۰
	$2 >$ دوم	۳۶	۰/۷۸		
همه		۴۶	۱		

بر پایه این جدول می‌توان استنباط کرد که موافقت این پاسخ‌گویان با دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پارسا پس از گذشت یک مدت‌زمان معین، معنادار و بیش از مخالفت آنان است. در پایان نیز از ۳۶ نفر کسانی که با دسترسی باز به کدهای رایانه‌ای پارسای خود پس از گذشت زمان موافق بودند، پرسیده شد که پس از گذشت چند ماه با این دسترسی موافق هستند؟ پاسخ‌ها دارای نمای ۱۲ ماه بود.

گفتنی است که آزمون‌های «یو مان-ویتنی» و «کروسکال-والیس» نشان دادند که تفاوت در پاسخ گروه‌های گوناگون پاسخ‌گویان بر پایه «جنسیت» (با دو گروه نابسته)، «آخرین مقطع تحصیل» (با سه گروه نابسته)، «سازمان مادر دانشگاه/پژوهشگاه» (با چهار گروه نابسته)، و «گروه آموزشی» (با شش گروه نابسته) در هیچ زمینه‌ای معنادار نبودند. به گفته دیگر گروه‌های پاسخ‌گویان بر پاسخ‌ها اثری نداشتند.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش دو هدف کلیدی داشت. نخست، شناخت دیدگاه دانشجویان درباره بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای پارساها در ایراندک و دسترسی باز به آن‌ها. دوم پیشنهاد راهکارهایی برای بهبود سامانه ثبت و گنج بر پایه این دیدگاه‌ها.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند که کمتر از نیمی از جامعه با بارگذاری داده‌های دیجیتال پژوهش خود در ایراندک همراه با ثبت پارسا موافق بودند و بیشتر آن‌ها یا موافق یا مطمئن نبودند. ولی بیشتر (۷۲/۳ درصد) کسانی که با این گزینه موافق بودند، با دسترسی باز به آن‌ها هم بی‌درنگ پس

از ثبت در ایرانداک موافق بودند. بیشتر کسانی هم که با این دسترسی موافق نبودند (۸۳/۹ درصد)، با دسترسی به آن‌ها پس از گذشت زمان معین موافق بودند. نمای این زمان هم ۱۲ ماه بود. از سوی دیگر، کمتر از نیمی از جامعه با بارگذاری کدهای رایانه‌ای پارسا در ایرانداک همراه با ثبت پارسا موافق بودند و بیشتر آن‌ها یا موافق یا مطمئن نبودند. ولی بیشتر کسانی که با این گزینه موافق بودند (۷۳/۷ درصد)، با دسترسی باز به آن‌ها هم بی‌درنگ پس از ثبت در ایرانداک موافق بودند. بیشتر کسانی هم که با این دسترسی موافق نبودند (۷۸/۳ درصد)، با دسترسی به آن‌ها پس از گذشت زمان معین موافق بودند. نمای این زمان هم ۱۲ ماه بود.

این یافته‌ها نشان می‌دهند که در میان دانشجویان تحصیلات تکمیلی می‌توان دو دیدگاه را در این زمینه بازشناخت. دیدگاه نخست، از آن کسانی است که با بارگذاری داده‌های دیجیتال و کدهای رایانه‌ای در ایرانداک موافق یا مطمئن نبوده‌اند. در برابر، نزدیک به نیمی از پاسخ‌گویان با این کار موافق بوده‌اند. بیشتر این بخش از پاسخ‌گویان، با دسترسی باز به آن‌ها هم بی‌درنگ پس از ثبت در ایرانداک موافق بودند. می‌توان گفت که از یک‌سو هنوز نگرانی برخی از پژوهشگران در این زمینه از میان نرفته است و از سوی دیگر، برخی از پژوهشگران در این زمینه پیشرو هستند و به این کار گرایش دارند. این دوگانگی در یافته‌های پژوهش‌های پیشین نیز دیده می‌شود. برای نمونه «سلیمانی ده‌دیوان» و همکاران (۱۴۰۱) پی بردند که اعضای هیئت علمی بایستگی اشتراک‌گذاری داده‌ها و سودمندی آن را می‌دانند و پذیرفته‌اند. پژوهش «بهروزفر» و «وزیری» (۱۴۰۱) نیز دیدگاه پژوهشگران را درباره اشتراک داده‌های پژوهش، خوب ارزیابی کرده‌اند. از سوی دیگر، یکی از یافته‌های کلیدی پژوهش «اعظمی» و همکاران (۲۰۲۳) نیاز به دگرش در ذهنیت پژوهشگران برای انتشار داده‌ها بود.

گفتنی است که به باور «گونزالز-تروئل» و همکاران^۱ یکی از پیشران‌های داده‌های باز، برداشت ذهنی پژوهشگران از سودمندی اشتراک داده‌هاست (۲۰۲۲). ولی مدیریت داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای پارسا در ایران دارای پیشینه چندانی نیست و گمان می‌رود که پاسخ‌گویان با این کارها آشنایی چندانی نداشته (دوغان و همکاران^۲، ۲۰۲۱) یا درباره چندوچون آن‌ها نگران باشند یا همان‌گونه که «سلیمانی ده‌دیوان» و همکاران باور دارند، این کار در نخستین گام «نیازمند زیرساخت‌هاست و بدون وجود سطح معتدلی از آن‌ها استفاده مجدد از داده‌ها امکان‌پذیر نخواهد بود» (۱۳۹۹)، چیزی که هنوز در ایران نداریم. از این رو، بخش کمتری از جامعه با بارگذاری این داده‌ها موافقت داشتند. چیزهایی مانند نیاز به آموزش، انگیزش، و نیاز به تغییر در ذهنیت پژوهشگران نیز در این زمینه بازدارنده هستند (اعظمی و همکاران، ۲۰۲۳) و روی هم، در این باره هنوز نیاز به کار بسیاری است (سلیمانی ده‌دیوان و همکاران، ۱۴۰۱). «پاسکو و بورگلم»^۳ پاداش‌ها و انگیزاننده‌ها را پیش‌نیازی می‌دانند تا پژوهشگران داده‌های خود را باز کنند (۲۰۲۲)،

1. González-Teruel, López-Borrull, Santos-Hermosa, Abad-García, Ollé, & Serrano-Vicente
2. Dogan, Taskin, & Aydinoglu
3. Pasco & Burgelman

آنچه اکنون در ایران و در دانشگاه‌ها دیده نمی‌شود. از سوی دیگر «هزینه، زمان، و تلاش لازم در گردآوری، توصیف، مستندسازی و مدیریت و اشتراک‌گذاری داده‌ها» از چالش‌هایی است که بازدارنده این کار به شمار می‌روند (وزیری و همکاران، ۱۳۹۸) و تنها اگر پژوهشگران برای چنین داده‌هایی پاداش داده شوند، برای آن‌ها معنا دارد که زمان و منابع خود را در این زمینه به کار برند (پاسکو و بورگلم، ۲۰۲۲). آشکار است که اکنون در ایران، پاداشی در این زمینه دیده نشده است. در پژوهش‌های پیشین، نگرانی‌های گوناگونی در زمینه اشتراک داده‌های پژوهش در ایران شناسایی شده‌اند (بهروزفر و وزیری، ۱۴۰۱؛ آ؛ ۱۴۰۱؛ ب) که هنوز هم دیده می‌شوند و بازدارندگی خود را دارند.

بر پایه دیدگاه‌های دانشجویان درباره دسترسی به داده‌های دیجیتال پژوهش و نیز کدهای رایانه‌ای آن‌ها، پیشنهاد می‌شود در سامانه ثبت، بارگذاری دلخواه داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای آن‌ها و دریافت اجازه دسترسی باز به آن‌ها (بی‌درنگ یا پس از گذشت زمان معین) دیده شود. این کار نیاز به فراهم‌آوری زیرساختی تازه در این سامانه دارد که تاکنون در کشور بدان پرداخته نشده است. همچنین بر پایه دیدگاه‌های دانشجویان، پیشنهاد می‌شود در گنج نیز زیرساختی تازه برای اشاعه داده‌های دیجیتال پژوهش و کدهای رایانه‌ای پارسا (بر پایه زمان‌بندی دلخواه دانشجویان) افزوده شود.

این پژوهش با چند کاستی هم روبه‌رو بود. نخست، نمونه‌گیری غیرتصادفی پژوهش که تعمیم یافته‌ها را دشوار می‌سازد. دوم، بیشتر نمونه از دانشگاه‌های زیر نظر وزارت عتف بود و پاسخ‌گویان از دیگر نهادها اندک بودند. بنابراین، پاسخ‌گویان را با دشواری می‌توان نماینده همه کاربران سامانه ثبت دانست. همچنین، آشنایی اندک بیشتر کاربران با مفهوم «کدهای رایانه‌ای پارسا» و «داده‌های دیجیتال پژوهش» در ایران، می‌توانست دیدگاه‌های آنان را دچار سوگیری کند.

بر اساس یافته‌ها، پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های دیگر در همین زمینه، دیدگاه‌های مؤسسه‌ها و استادان راهنما نیز بررسی و هم‌سنجی شوند. بررسی عامل‌های مؤثر بر پذیرش بارگذاری و دسترسی باز به داده‌ها و کدها، مانند رشته تحصیلی، انگیزه‌های مالی، یا آموزشی نیز بایسته است. سرانجام، باید امکان‌سنجی زیرساخت بسنده برای مدیریت داده‌های دیجیتال پژوهش و نیز کدهای رایانه‌ای در کشور و پی‌ریزی و پیاده‌سازی آن بررسی شود.

۶- منابع و مآخذ

- بهروزفر، هدایت؛ و وزیری، اسماعیل. (۱۴۰۱). عوامل مؤثر بر اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهشی در میان پژوهشگران حوزه فنی و مهندسی ایران. *علوم و فنون مدیریت اطلاعات*، ۸(۳)، ۲۰۰-۱۷۷. <https://doi.org/10.22091/stim.2022.7989.1760>
- بهروزفر، هدایت؛ و وزیری، اسماعیل. (۱۴۰۱). وضعیت پژوهشگران حوزه علوم پایه در اشتراک‌گذاری و استفاده مجدد از داده‌های پژوهشی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۲۵(۴)، ۲۱۶-۱۸۹. <https://doi.org/10.30481/lis.2022.358119.2002>
- تاسا، مروارید؛ رحیمی، صالح؛ و حیدری، غلامرضا. (۱۴۰۳). وضعیت سواد داده در میان دانشجویان

- دانشگاه رازی. نشریه مطالعات دانش پژوهش، ۳(۳)، ۱۰۷-۱۲۲.
<https://doi.org/10.22034/jkrs.2024.62735.1096>
- تسلیمی، محمدسعید؛ ثنایی، مهدی؛ و عبدالحسین زاده، محمد. (۱۳۹۶). شناسایی و اولویت بندی چالش های تحقق سیاست گذاری داده حکومتی باز در ایران: کاربست روش تحلیل سلسله مراتبی و تاپسیس فازی. *سیاست گذاری عمومی*، ۳(۲)، ۸۹-۵۷.
<https://doi.org/10.22059/ppolicy.2017.62830>
- سلیمانی ده دیوان، آمنه؛ فهیم نیا، فاطمه؛ نقشینه، نادر؛ و سلیمانی نژاد، عادل. (۱۳۹۹). استفاده مجدد از داده های پژوهشی در ایران: شناسایی عناصر و الزامات. *پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳(۳)، ۶۹۲-۶۶۳.
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2020.035>
- سلیمانی ده دیوان، آمنه؛ سلیمانی نژاد، عادل؛ و درودی، فریبرز. (۱۴۰۱). اشتراک گذاری داده های پژوهشی مطالعه موردی: اعضای هیئت علمی پزشکی. *پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳(۱)، ۲۲۰-۱۹۳.
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2022.019>
- سلیمانی نژاد، عادل؛ درودی، فریبرز؛ و جهانشاهی جواران، فرزانه. (۱۳۹۹). بررسی شیوه های مدیریت و نیازمندی های داده های پژوهشی در پژوهشگران علم اطلاعات در ایران. *پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۳(۲)، ۳۶-۳۲۹.
<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2020.002>
- عروجی، مژگان؛ حریری، نجلا؛ و باب الحوائجی، فهیمه. (۱۴۰۲). شاخص ها و مؤلفه های سواد مدیریت داده های پژوهشی. *مدیریت اطلاعات*، ۹(۱)، ۹۶-۷۷.
<https://doi.org/10.22034/AIMJ.2024.481928.1606>
- عروجی، مژگان؛ حریری، نجلا؛ و باب الحوائجی، فهیمه. (۱۴۰۲). مرور نظام مند پژوهش ها در حوزه سواد مدیریت داده های پژوهشی. *مطالعات کتابداری و سازمان دهی اطلاعات*، ۳۴(۴)، ۱۳۳-۱۶۶.
<https://doi.org/10.30484/nastinfo.2024.3436.2221>
- عبدالحسین زاده، محمد؛ ثنایی، مهدی؛ و ذوالفقارزاده، محمد مهدی. (۱۳۹۶). مفهوم شناسی سیاست گذاری داده باز حاکمیتی و تبیین مزایا و فواید آن در عرصه های مختلف سیاست گذاری. *فصلنامه مطالعات راهبردی سیاست گذاری عمومی*، ۷(۲۲)، ۷۴-۵۵.
https://sspp.iranjournals.ir/article_26097.html
- فتحیان دستگردی، اکرم. (۱۴۰۳). امکان سنجی طراحی و پیاده سازی پایگاه مدیریت داده های پژوهشی مقالات نشریات علمی فارسی: طراحی نمونه کاربردی ISCDATA. *پژوهش نامه پردازش و مدیریت اطلاعات*، ۲(۴۰)، ۶۸۸-۵۶۹.
<https://doi.org/10.22034/jipm.2024.716461>
- فیض بخش کلیسرانی، ام البنین؛ باب الحوائجی، فهیمه؛ نطافتی، نوید؛ حریری، نجلا؛ و نوشین فرد، فاطمه. (۱۴۰۱). ارائه چارچوب مدیریت اکوسیستم داده باز از دیدگاه کسب و کار با رویکرد گراند تئوری. *پژوهش نامه کتابداری و اطلاع رسانی*، ۱۲(۱)، ۹۹-۷۶.
<https://doi.org/10.22067/infosci.2022.24172.0>
- قهنویه، حسن؛ رسولی آزاد، محمدرحیم؛ باب الحوائجی، فهیمه؛ و حریری، نجلا. (۱۴۰۰). پرکاربردترین مؤلفه های مدیریت داده های پژوهشی (مورد پژوهی: کتابداران کتابخانه های دانشگاهی علوم پزشکی قطب هفت کشور). *دانش شناسی*، ۱۴(۵۵)، ۱۲۰-۱۰۷.
<https://dorl.net/dor/20.1001.1.20082754.1400.14.55.7.2>
- وزیری، اسماعیل؛ نقشینه، نادر؛ نوروزی چاکلی، عبدالرضا؛ دیلمقانی، میترا؛ و توفیقی، شهرام. (۱۳۹۶). عوامل مؤثر بر اشتراک گذاری داده های پژوهشی: مرور پیشینه ها. *مطالعات ملی کتابداری و سازمان دهی اطلاعات*، ۲۸(۳)، ۱۳۹-۱۲۳.
https://nastinfo.nlai.ir/article_1470.html
- وزیری، اسماعیل؛ نقشینه، نادر؛ و نوروزی چاکلی، عبدالرضا. (۱۳۹۷). اشتراک گذاری داده های پژوهشی:

یک مطالعه علم‌سنجی. پژوهش‌نامه علم‌سنجی، ۴(۱)، ۱۶-۱.

<https://doi.org/10.22070/rsci.2017.509>

وزیری، اسماعیل؛ نقشینه، نادر؛ و نوروزی چاکلی، عبدالرضا. (۱۳۹۷). اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهشی:

رویکردهای ملی و بین‌المللی. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۳(۳)، ۱۰۴۰-۱۰۱۳.

<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2018.039>

وزیری، اسماعیل؛ نقشینه، نادر؛ و نوروزی چاکلی، عبدالرضا. (۱۳۹۸). موانع و چالش‌های اشتراک‌گذاری

داده‌های پژوهشی. پژوهش‌نامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۹(۲)، ۲۳-۵.

<https://doi.org/10.22067/riis.v0i0.60594>

وزیری، اسماعیل؛ نوروزی چاکلی، عبدالرضا؛ و نقشینه، نادر. (۱۴۰۱). رتبه‌بندی مؤلفه‌های مؤثر بر

اشتراک‌گذاری داده‌های پژوهشی در میان پژوهشگران حوزه پزشکی ایران با استفاده از تکنیک

دیمتل. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۳۸(۱)، ۲۴۶-۲۲۱.

<https://doi.org/10.35050/JIPM010.2022.020>

Ajzen, I. (1991). The theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes* 50(2), 179-211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)

Allen, C., & Mehler, D. M. (2019). Open Science Challenges, Benefits and Tips in Early Career and Beyond. *PLoS biology*, 17(5), e3000246. <https://doi.org/10.1371/journal.pbio.3000246>

Azami, M., Sadatmoosavi, A., & Chashmyazdan, M. (2023). Research Data Management Frameworks: A Systematic Literature Review. *International Journal of Information Science and Management (IJISM)*, 21(3), 1-18. <https://doi.org/10.22034/ijism.2023.1977759.0>

Bernard, R. H. (2013). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches* (2th ed.). Sage. <https://www.amazon.com/Social-Research-Methods-Qualitative-Quantitative/dp/1412978548>

Chataway, J., Parks, S., & Smith, E. (2018). How Will Open Science Impact on University-Industry Collaboration? *Форсаіum*, 11(2), 44-53. <http://doi.org/10.17323/2500-2597.2017.2.44.53>

De Vaus, D. (2002). *Surveys in Social Research* (5th ed.). Allen & Unwin.

Dennis, S., Garrett, P., Yim, H., Hamm, J., Osth, A. F., Sreekumar, V., & Stone, B. (2019). Privacy Versus Open Science. *Behavior Research Methods*, 51, 1839-1848. <https://doi.org/10.3758/s13428-019-01259-5>

Dogan, G., Taskin, Z., & Aydinoglu, A. U. (2021). Research Data Management in Turkey: A Survey to Build an Effective National Data Repository. *IFLA journal*, 47(1), 51-64. <https://doi.org/10.1177/0340035220917985>

Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, Attitude, Intention and Behavior: An Introduction to Theory and Research*. Addison-Wesley. <https://www.amazon.com/Belief-Attitude-Intention-Behavior-Addison-Wesley/dp/0201020890>

González-Teruel, A., López-Borrull, A., Santos-Hermosa, G., Abad-García, F., Ollé, C., & Serrano-Vicente, R. (2022). Drivers and Barriers in the Transition to Open Science: The Perspective of Stakeholders in the Spanish Scientific Community. *Profesional De La Información*, 31(3), e310305. <https://doi.org/10.3145/epi.2022.may.05>

Gownaris, N., Vermeir, K., Bittner, M. I., Gunawardena, L., Kaur-Ghumaan, S., Lepenies, R., Ntsefong, G. N., & Zakari, I. S. (2022). Barriers to Full Participation in the Open Science Life Cycle Among Early Career Researchers. *CODATA Data Science Journal*, 21(1), 1-15. <https://doi.org/10.5334/dsj-2022-002>

Holsapple, S. (2021). *Data sharing for Master Theses: Survey and Recommendations*. [Master's Thesis, University of North Carolina]. <https://www.tandfonline.com/openaccess/members/vanderbilt->

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه | ۱۸۲

دسترسی باز به

داده‌های دیجیتال و

کدهای...

university?creative=733867714267&keyword=open%20access&matchtype=b&network=g&device=c&gad_source=1&gad_campaignid=22257832221&gbraid=0AAAAApJhIQZNNNoewvOXUAAFIeyKyBE2BQ&gclid=CjwKCAiAxc_JBhA2EiwAFVs7XPCG983XL-IwZBGtRYYXmf8mY1fVB5Y9HYcroGb6TbTK5zt5yROzxhoClz4QAvD_BwE

- Kousha, K., & Thelwall, M. (2019). Can Google Scholar and Mendeley Help to Assess the Scholarly Impacts of Dissertations? *Journal of Informetrics*, 13(2), 467-484. <https://doi.org/10.1016/j.joi.2019.02.009>
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Kumar, A., Gawande, A., Paliwal, J., Pendse, V., Kale, S., Agarwal, A., Brar, V., Palav, M., Nimbalkar, S., Saini, A., Rathi, G., & Raibagkar, S. (2025). Barriers and Need for Dataset Sharing in the Publishing of Research Thesis. *Iberoamerican Journal of Science Measurement and Communication*, 5(2), 1-17. <https://doi.org/10.47909/ijsmc.192>
- Levin, N., Leonelli, S., Weckowska, D., Castle, D., & Dupré, J. (2016). How Do Scientists Define Openness? Exploring the Relationship Between Open Science Policies and Research Practice. *Bulletin of Science, Technology & Society*, 36(2), 128-141. <https://doi.org/10.1177/0270467616668760>
- Lund, B. (2021). The Structure of Information Behavior Dissertations 2009–2018: Theories, Methods, Populations, Disciplines. *Journal of Librarianship and Information Science*, 53(2), 225-232. <https://doi.org/10.1177/0961000620935499>
- McClenaghan, E. (2024). *Mann-Whitney U Test: Assumptions and Example*. Retrieved from <https://www.technologynetworks.com/informatics/articles/mann-whitney-u-test-assumptions-and-example-363425>.
- Stanos, S. P. (2017). National academies of sciences, engineering, and medicine (NASEM). *Pain Medicine*, 18(10), 1835-1836. <https://doi.org/10.1093/pm/pnx224>
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine (NASEM). (2018). *Open Science by Design: Realizing a Vision for 21st Century Research*. The National Academies Press. <http://doi.org/10.17226/25116>
- Ng, J. Y., Santoro, L. J., Cobey, K. D., Steel, A., Cramer, H., & Moher, D. (2024). Complementary, Alternative, and Integrative Medicine Researchers' Practices and Perceived Barriers Related to Open Science: An international, Cross-Sectional Survey. *Plos one*, 19(5), e0301251. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0301251>
- Pascu, C., & Burgelman, J. C. (2022). Open Data: The Building Block of 21st Century (Open) Science. *Data & Policy*, 4, e15. <https://doi.org/10.1017/dap.2022.7>
- Pinfield, S., Wakeling, S., Bawden, D., & Robinson, L. (2021). *Open Access in Theory and Practice: The Theory-Practice Relationship and Openness*. Routledge. <https://www.routledge.com/Open-Access-in-Theory-and-Practice-The-Theory-Practice-Relationship-and-Openness/Pinfield-Wakeling-Bawden-Robinson/p/book/9780367524258>
- Ramachandran, R., Bugbee, K., & Murphy, K. (2021). From Open Data to Open Science. *Earth and Space Science*, 8, e2020EA001562. <https://doi.org/10.1029/2020EA001562>
- Robson, S. G., Baum, M. A., Beaudry, J. L., Beitner, J., Brohmer, H., Chin, J. M., Jasko, K., Kouros, C. D., Laukkonen, R. E., Moreau, D., Searston, R. A., Slagter, H. A., Steffens, N. K., Tangen, J. M., & Thomas, A. (2021). Promoting Open Science: A Holistic Approach to Changing Behaviour. *Collabra: Psychology*, 7(1), 30137. <https://doi.org/10.1525/collabra.30137>
- Samrgandi, N. H. (2014). *Factors Influencing Dissertation Authors' Decisions to Publish in Open Access* [Doctoral dissertation, Robert Morris University].

- Schöpfel, J., Primož, J., Prost, H., Malleret, C., Češarek, A., & Koler-Povh, T. (2015). *Dissertations and Data*. Paper presented in GL17 International Conference on Grey Literature, Amsterdam, Netherlands. <https://hal.univ-lille.fr/hal-01285304v1/file/GL17%20DissData%20keynote%20paper%205%20%281%29.pdf>
- Shmagun, H., Shim, J., Choi, K. N., Shin, S. K., Kim, J., & Oppenheim, C. (2024). Korea's National Approach to Open Science: Present and Possible Future. *Journal of Information Science*, 50(3), 766-785. <https://doi.org/10.1177/01655515221107336>
- Vicente-Saez, R., & Martinez-Fuentes, C. (2018). Open Science Now: A Systematic Literature Review for an Integrated Definition. *Journal of Business Research* 88, 428-436. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2017.12.043>
- Wani, J. A. (2019). Open Access Electronic Thesis and Dissertation Repositories: An Assessment. *Library Philosophy and Practice*, 2528, 1-12. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/2528/>

نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه | ۱۸۴

دسترسی باز به

داده‌های دیجیتال و

کدهای...